

Nunspeet Memorial Tour

55 km

Deze fietsroute neemt je mee langs de vele plekken in de gemeente Nunspeet waar iets te vertellen is over gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog. Ga op pad, ontdek de verhalen, herdenk de gebeurtenissen en vier onze vrijheid! Onderweg zijn bij veel monumenten QR-codes te scannen waarmee meer informatie te zien is. De totale afstand is 55 kilometer; er is een routeverkortung mogelijk vanaf Vierhouten. Volg de knooppunten & routeaanwijzingen hieronder punt voor punt. De route kan gestart worden bij:

Nunspeet

40

Vierhouten

K

Elspeet

R

uit de kunst

NUNSPEET VIERHOUTEN HULSHORST ELSPEET

40	A	B	C	D	E	13
F	G	H	I	15	J	K
16	L	18	M	N	03	22
43	O	P	42	02	Q	40
78	04	R	S	T	U	V
W	87	88	73	X	53	70
Y	54	Z	AA	BB	CC	DD

LA linksaf
RA rechtsaf
Ri richting
RD rechtdoor
KP knooppunt
01 knooppunt
Z bezienswaardigheid
of routeaanwijzing
QR-code

VELUWE
REMEMBERS

75 YEARS OF FREEDOM

Nunspeet Memorial Tour

"Without the past,
The present has no future"

vervolg

A Bevrijdingsmonument Nunspeet

Volg vanaf KP 40 bordjes ri KP 31 tot B Het pand aan de Laan 27 is het voormalige gemeentehuis van Nunspeet, onlangs prachtig gerestaureerd. Schuin voor dit pand aan de rand van het trottoir staat een monument ter herinnering aan de bevrijding van Nunspeet op 19 april 1945 door de Canadezen. In vier dagen moest hiervoor de route vanaf Arnhem met tanks afgelegd worden; geen ideaal vervoersmiddel op de Veluwe.

B Park 40-45 Na de Aldi ligt rechts Park 40-45; hier staat een gedenkteken ter herinnering aan de gevallen uit Nunspeet. **Vervolg de weg tot rotonde; ga hier RA (F.A. Molijnlaan)**

C Cenotaaf

Volgende rotonde LA (Eperweg) Na 700 meter ligt links een begraafplaats. Op de begraafplaats geven bordjes 'British Graves' de laatste rustplaats van enkele Engelse vliegeniers aan.

D Monument Verzetstrijders

Bij de Britse graven ligt links van 't asfaltpad een monument waarbij 6 verzetsstrijders begraven liggen die zijn gefusilleerd in Varsseveld, bij de Woeste Hoeve en in Apeldoorn.

E

Ontsnappingen Vanaf begraafplaats LA het fietspad langs de

Eperweg vervolgen; steek het spoor over. Het Westerborkpad, een LAW, komt door Nunspeet. Hierin wordt verteld hoe Joden zo'n 3 km na station Nunspeet, waar de trein moest afremmen voor een bocht, regelmatig uit de trein ontsnapten. Dat moet geweest zijn waar de spoorlijn de Eperweg net had gekruist.

Na overweg 1^e fietspad RA ri Vierhouten; op T-splitsing RD, daarna RA, volg bordjes ri KP13

F Ga vanaf KP 13 LA over het viaduct de snelweg over, ga RD en volg deze weg, ga met de bocht mee tot je rechts een fietspad naar Vierhouten ziet. Ga hierin (Plaggeweg). Je bent nu gelijk bij G

G Ronde Huis Rechts van de open vlakte - waar de grond iets verhoogd is- stond het Ronde Huis, dat tijdens de oorlog bewoond werd door arbeidscontractanten van de Nederlandse Arbeidsdienst. Van eind 1944 tot 1948 was het gebouw een toevluchtsoord voor evacués. Het Ronde Huis werd in 1967 afgebroken. In het bos bevindt zich nu nog een open plek en een vijver met kolossale rododendrons er omheen.

H Camping Samoza Verderop passeer je de oudste familiecamping van Nederland, vroeger Saxenheim geheten, waar al sinds de vroeg jaren 20 gekampeerd werd. In de nabijheid van deze camping was in de oorlogsjaren een aantal onderduikers in hutten ondergebracht.

I Einde asfaltweg RE aanhouden (Ossenkolkweg). Einde weg voorrangsweg oversteken en LA ri Vierhouten. Je komt bij KP 15. Ga hier 300 m ri KP 14; ga bij informatiebord LA, je komt op het terrein van de Paasheuvel. Rijd hier in tot je het huis met rieten kap op een heuvel ziet ('De Paasheuvel')

J Herdenkingszuil en Luidklok Vierhouten

Ga de heuvel op naar de ingang van het huis, rechts van de ingang vind je de Herdenkingszuil en de Luidklok. **Vervolg daarna de weg, einde RA (Ganzenakkers) en dan weer LA (Elspeterbosweg); je komt uit bij VVV Vierhouten**

K Expositie Verscholen Dorp In Hotel de Vossenbergh, tegenover de VVV, is een expositie ingericht over het Verscholen Dorp, een onderduikerskamp dat tijdens de Tweede Wereldoorlog in de bossen bij Vierhouten verborgen lag. Van mei 1943 tot november 1944 verbleven in het Verscholen Dorp tussen de 80 en 100 mensen van verschillende nationaliteiten. Een groep vrijwilligers verzorgde hen.

Ga vanuit VVV Vierhouten naar KP16 en daarna naar KP18

Routeverkorting

Ga vanaf VVV Vierhouten niet naar KP16 maar ga 2x RA (Elspeterbosweg), RA op 't Frusselt, volg dan KP 14, 40, 78, 04. Ga verder bij R

L Gedenksteen Tongerenseweg Na enige tijd zie je rechts een gedenksteen ter nagedachtenis aan acht Joodse onderduikers die in het Verscholen Dorp waren ondergebracht. Bij de ontdekking konden zij niet op tijd vluchten en werden op deze plaats door de Duitsers gefusilleerd.

M Pas-op Huis Bij Knooppunt 18 staat rechts een huis met de naam 'Pas Op'. Het achterste gedeelte van dit huis werd gebruikt als bevoorradingscentrum voor het Verscholen Dorp. Een Nunspeetse tandarts gebruikte de keuken als praktijkruimte waar hij de gebitten van de onderduikers behandelde.

Ga nu naar KP03

**75 JAAR
VRJHEID**

Nunspeet Memorial Tour

vervolg

"Wees stil,
ondergedoken
kind"

N Gedenkstenen, Verscholen Dorp en Gedicht 'Stil'

Na circa 1 km herinnert een gedenksteen rechts aan de plaats van 't Pas-op-kamp; de oorspronkelijke naam van het Verscholen Dorp. Vlakbij de steen staan in het bos 3 nagebouwde, half ondergrondse hutten. In totaal waren er tijdens de oorlog 9 van deze primitieve hutten. Lees hier het indrukwekkende gedicht 'Stil'. **Vervolg weg naar KP 03, daarna naar KP 22 en KP 43**

O Bij KP 43 voorrangsweg oversteken en RD fietspad volgen; einde fietspad oversteken, ga RD ri Vaassen (Gortelseweg)

P 'T-for-Tommy' monument

Ga na circa 400 meter LA het eerste zandpad het bos in
Aan de asfaltweg staat links een bruine paal met daarop een korte beschrijving van het neerstorten van de Britse bommenwerper. Ga na 100 meter door het hek; na 200 meter ligt links een klein monument, het 'T-for-Tommy' monument dat herinnert aan het neerstorten van een Britse bommenwerper op 16 december 1942 waarbij zes bemanningsleden omkwamen. De gemiddelde leeftijd was nog geen 22 jaar. De enige gewonde overlevende werd krijgsgevangene gemaakt. In 1945 keerde hij terug naar Engeland.
Na bezoek aan het monumentje terug naar de Gortelseweg, vervolg deze. Ga het 2° pad RA (Hanendorperweg); je komt bij KP 42, ga via KP 02 naar KP 40

Q Dropzone Rummy III/ De Zesendertig Bunder

Onderweg naar KP 40 ligt na 5 km rechts de Noorderheide, een gebied dat bekend stond als het afwerpterrein 'De Zesendertig Bunder'. In 1944 werden op dit terrein containers met wapens, munitie, explosieven e.d. gedropt ten behoeve van gebruik door knokploegen en het verzet. Deze heide was in de oorlog nog eigendom van Daniël George van Beuningen en is nu van Staatsbosbeheer.

Ga vanaf KP 40 naar KP 78 en vervolgens naar KP 04

R VVV Elspeet & Historisch Museum

Ga vanaf KP 04 even naar rechts
Je ziet de oude brandweerkazerne met daarin VVV Elspeet en Historisch Museum Elspeet. Hier zijn jaarlijks tentoonstellingen over WOII te zien.
Vanaf VVV Elspeet ga je terug naar KP 04 en dan een stuk ri KP 03

75 JAAR
VRJHEID

S Monument Elspeet

Buiten de bebouwde kom ligt aan de rechterkant het kerkhof van Elspeet. In de eerste graven rechts, bij een gemetseld muurtje, liggen een aantal jonge mensen begraven die in het verzet zijn omgekomen. Hans Blankenberg, een student uit Delft, was ondergedoken bij familie in Elspeet en werd op 23-jarige leeftijd bij Ede door de Duitsers gefusilleerd. W.J. van Dam werd op 10 oktober 1944 op 24-jarige leeftijd doodgeschoten tijdens een razzia. De 44-jarige R. Schouten kwam in de nacht van 11 april 1945 op de heide aan de Aardhuisweg in Uddel bij toeval in een droppingszone terecht en werd doodgeschoten. **Vervolg de Uddelerweg**

T Vliegveld Elspeet

Na het voetbalveld ligt rechts een heideveld. Hier werd op last van de Duitsers een vliegveld aangelegd. Een groot aantal Nederlandse arbeiders werd in het kader van arbeidsinzet hier te werk gesteld. Ze waren ondergebracht in het Doopsgezind Broederschapshuis, nu Menorode geheten. Een vliegveld was een doelwit voor geallieerde jagers. Op 5 september 1944 rond 13.15 uur verschenen er zo'n vier tot zes Amerikaanse jagers boven de heide en is er een aanval uitgevoerd op dit heideveld. Het was schavottijd en de arbeiders zaten te eten. Bij deze aanval vielen een groot aantal slachtoffers. Acht Nederlandse arbeiders werden hierbij gedood. Wanneer de heide gemaaid is zijn de contouren van de landingsbanen nog duidelijk te zien. Dit heideveld had de codenaam "FOX" bij de geallieerden. Hiervan is tijdens de WOII geen gebruik gemaakt. Aan de linkerkant zou volgens plannen een opvangkamp voor joden komen. Deze plannen zijn door koningin Wilhelmina tegengehouden. Dit kamp is toen in Drenthe gebouwd, te weten kamp Westerbork.

U Neem na 1,5 km op de Uddelerweg het 1° fietspad RA over de heide. Einde fietspad LA (Hullenkant); einde weg LA (Weideweg); einde weg RA (stukje zandweg); 1° weg RA (Schaarweg)

V Crashsite Lancaster Schaarweg

Halverwege de Schaarweg heeft de Elspeetse bevolking links een monument opgericht ter nagedachtenis aan de crash van de Lancaster MKIII- JB609. Op 20 februari 1944 werd deze, na een bombardement op Leipzig, door een Duitse nachtjager neergehaald. Op het monument staan o.a. een Engelse en Canadese vlag en het embleem van No.12 Squadron Royal Air Force. Voor het monument liggen zeven zwerfkeien, welke de slachtoffers symboliseren. Eén van de slachtoffers is pas een maand na de crash levenloos gevonden, en zou zichzelf door gras te eten nog een tijdje in leven hebben gehouden. Zijn beide benen waren gebroken.

W De Schaarweg uitrijden, gaat over in Plaggebaan. Je komt uit op de Molenbergweg, steek deze over en neem stukje zandpad, je komt nu uit op de Oude Garderenseweg, ga RA en dan gelijk weer LA (Middenweg), deze uitrijden. Je komt uit op de Staverdenseweg; ga RA en je komt na 200 m bij KP 87. Fiets nu naar KP 88, KP 73 en dan een stukje ri KP 53

X Crashsite Lancaster Schapendrift

Na circa 1,7 km ri KP 53 te hebben gereden staat aan de rechterkant van de zandweg een bordje Schapendrift/Hierderweg. Circa 200 meter verder staat aan de rechterzijde een ongeveer halve meter hoge dikke paal met een kruis erop. Ga bij deze paal het bospad in, na circa 200 meter zie je een gedenksteen. Dit herinnert aan het neerstorten van een Engelse bommenwerper, de Avro Lancaster MKIII, die op 1 april 1943 door een Duitse nachtjager werd neergehaald. Zes van de zeven bemanningsleden kwamen hierbij om het leven. Het zevende bemanningslid, Stafford, werd zwaargewond en is de volgende dag overleden. Om het monument staan zeven coniferen, voor elk bemanningslid één. Vervolg de route naar KP 53, ga daarna naar KP 70 en dan ri KP 54

Y Crashsite Spitfire

Net over het Zilverbeekje ligt aan de linkerkant, in de bocht naar links, ongeveer 20 meter het bos in de crashplaats van Flight Lieutenant John Burton Shilitoe. Op 6 november 1944 werd zijn Spitfire van het 127^e squadron hier tijdens een gewapende verkenning aangevallen door de Duitse afweer en stortte neer. In 2009 is een gedenksteen voor hem opgericht. Shilitoe ligt begraven op de Algemene Begraafplaats aan de Eperweg in Nunspeet. Vervolg bordjes naar KP 54 en ga dan een stukje ri KP 97, maar ga einde Molenpad op de Zandhuisweg LA. Je komt na 200 m bij een parkje, hier vind je Z

Z Bevrijdingsbank en Verzetsmonument

Voor het Dorpshuis staat de 'Bevrijdingsbank'. Deze is als blijvende herinnering geschonken door Arnhemse evacués die in 1944 in verband met de Slag om Arnhem in Hulshorst onderdak vonden. Ook staat in dit plantsoen het verzetsmonument. Het monument is in 2008 onthuld. Het beeld is op een roestvrijstalen geraamte geplaatst. De inscriptie op dit gedenksteen luidt: 'Ter herinnering aan hen die vielen in de strijd om de vrijheid'. Rijd de Zandhuisweg verder uit en ga op de Harderwijkerweg RA

AA Crashsite Mustang

Na een kleine 2 km is rechts een Tinq tankstation; steek hier de weg over en ga RD de Rijnvis in. Na 400 m is rechts het weiland zichtbaar waar de P-51 Mustang van Hortace B. Smith neerstortte. Ook hier is weer een triest maar ook bijzonder verhaal te vertellen. De piloot werd net buiten het vliegtuig, verward in de touwen van zijn opgevouwen parachute, ernstig verminkt gevonden. De Duitse soldaten die het vliegtuigwrak moesten bewaken hebben ook iets goeds gedaan: ze hebben geassisteerd bij de aangifte van een geboorte die die nacht op de boerderij had plaats gevonden.

BB Monument Bruine Enk

Ga terug naar de Harderwijkerweg en vervolg deze ri Nunspeet. Je passeert een rotonde; ga dan (na 300 m), de 1^e weg schuin LA (Hullerweg). Je komt op een driesprong met de Waterweg. Hier staat links in de berm een monument, opgericht ter herinnering aan het Joodse werkkamp de Bruine Enk. Voor zover bekend is het kamp vanaf november 1940 bewoond. Er was in 1941 woonruimte voor 120 bewoners. De joden in het werkkamp werden destijds gedwongen tot bosarbeid, onder meer in Vierhouten. In de vroege morgen van 3 oktober 1942 werden ze afgevoerd naar Westerbork.

CC Crashsite Thunderbolt

Ga RA de Waterweg in en fiets deze uit tot je bij een rotonde komt. Steek deze RD over maar ga gelijk daarna LA (Harderwijkerweg). Je komt bij restaurant Ni Hao. Hier is op 8 maart 1944 de Thunderbolt van de Amerikaan Clyde Lee Coldren neergestort. Een nabijgelegen winkeltje met rieten dak waar o.a. garen, band, veters, bier, limonade en chocolade werden verkocht ging hierbij in vlammen op. De piloot Coldren was 24 jaar en had een dochterje van anderhalve maand oud. Na de oorlog werd het winkeltje herbouwd. Later werd het restaurant De Schouw en daarna restaurant Ni-Hao. De vorm van het oorspronkelijke winkeltje is nog steeds te zien.

DD Vervolg de Harderwijkerweg, ga voor de winkelstraat RA (Stationslaan). Als je deze uitrijdt kom je bij het startpunt Nunspeet en KP 40. Ben je hier niet gestart: ga naar begin route